

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.019.04.2021

Pan
Tomasz Anioł

Właściciel
„TIS” Tomasz Anioł
ul. Błonia 5
39 – 220 Pilzno

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/060 – Internacjonalizacja małych i średnich przedsiębiorstw

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Firma „TIS” Tomasz Anioł, ul. Błonia 5, 39 – 220 Pilzno ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Tomasz Anioł, właściciel Firmy TIS od dnia 22 kwietnia 2017 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania podejmowane w związku z realizacją projektu „Zwiększenie aktywności gospodarczej „TIS” Tomasz Anioł na rynkach międzynarodowych” ³ współfinansowanego z Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014 – 2020 oś priorytetowa 1 Przedsiębiorcza Polska Wschodnia, działanie 1.2 Internacjonalizacja MŚP ⁴ 2. Trwałość osiągniętych efektów z realizacji Projektu
Okres objęty kontrolą	Od złożenia przez Beneficjenta wniosku o dofinansowanie w ramach konkursu Internacjonalizacja MŚP do dnia zakończenia kontroli, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym terminem
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁵
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Cezary Paciura – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/111/2021 z 15 września 2021 r. (akta kontroli str. 1 - 6)

¹ Dalej: Firma TIS lub Beneficjent, tj. podmiot realizujący projekt współfinansowany ze środków europejskich pochodzących z Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014 – 2020

² Dalej: Właściciel

³ Dalej: Projekt

⁴ Mikroprzedsiębiorca, mały lub średni przedsiębiorca spełniający warunki określone w załączniku I do rozporządzenia KE nr 651/2014

⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm., dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Beneficjenta, podejmowaną w związku z realizacją Projektu.

Beneficjent zrealizował Projekt zgodnie z Umową oraz prawidłowo dysponował środkami finansowymi na jego realizację. Wydatki ponoszono w okresie kwalifikowalności z należytą starannością oraz w sposób oszczędny i celowy. Realizacja Projektu przyczyniła się do zwiększenia aktywności gospodarczej Firmy TIS na rynkach w Austrii, Białorusi i Wielkiej Brytanii w latach 2018 – 2021, mimo występowania – niezależnych od Beneficjenta – trudności przy sprzedaży jego produktów w tych krajach.

Beneficjent osiągnął zakładane w Projekcie cele oraz wskaźniki produktu i rezultatu, co przyczyniło się do nawiązania kontaktów biznesowych, promocji i sprzedaży jego produktów. Ze względu na pandemię COVID-19 oraz wyjście Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej (UE), a także z uwagi na sytuację polityczną i gospodarczą, jaka wytworzyła się w kontaktach z Białorusią, Firma TIS nie osiągnęła prognozowanych wartości przychodów ze sprzedaży produktów w krajach docelowych.

Beneficjent prawidłowo wywiązał się z obowiązków sprawozdawczych, w tym dotyczących trwałości Projektu, oraz informowania o otrzymaniu dofinansowania ze środków publicznych.

Wykonawców zadań wyłoniono w oparciu o zasadę konkurencyjności, zaś stwierdzone nieprawidłowości, dotyczące dokumentacji związanej z wyborem wykonawców zadań, miały charakter formalny i nie wywarły wpływu na sam wybór tych wykonawców oraz na realizację przez nich zadań Projektu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania podejmowane w związku z realizacją Projektu

Opis stanu faktycznego

1.1. Firma TIS powstała w 1997 r., a głównym profilem jej działalności było kompleksowe zaopatrzenie klientów w materiały spawalnicze, tj. w różnego rodzaju druty spawalnicze, elektrody do spawania, materiały ściernicze, części zamienne oraz wyposażenie ochronne.

Przed realizacją Projektu, Firma TIS prowadziła sprzedaż w 16 krajach, lecz nie podejmowała prób wejścia oraz nie działała na rynkach wskazanych, jako docelowe w modelu biznesowym internacjonalizacji działalności, tj. na rynkach: Austrii, Białorusi i Wielkiej Brytanii.

Z wyjaśnienia Właściciela wynikało, iż w przypadku braku dofinansowania ze środków publicznych, Firma TIS podejmowałaby próby wejścia na ww. rynki, ponieważ „w owym czasie” wydawały się one naturalnymi rynkami zbytu dla jej produktów i charakteryzowały się dużym potencjałem sprzedażowym.

(akta kontroli str. 3 - 4, 7 - 8)

1.2. Umowę o dofinansowanie Projektu ze środków publicznych pochodzących z budżetu UE, pełnomocnik Beneficjenta zawarł z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości (Instytucją Pośredniczącą) – 22 września 2017 r.⁸

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej, w niniejszym wystąpieniu sformułowano ocenę opisową.

⁷ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych, ocena częściowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Nr POPW.01.02.00-18-0014/17-00, dalej Umowa

W Umowie określono szczegółowe zasady, tryb i warunki, na jakich zostanie udzielone dofinansowanie oraz prawa i obowiązki stron, związane z realizacją Projektu.

Celem Projektu było zwiększenie aktywności gospodarczej Firmy TIS na rynkach międzynarodowych (wskaźnik produktu). W ramach pięciu zadań, zaplanowano następujące wskaźniki rezultatu:

- przygotowanie Beneficjenta do wdrożenia modelu biznesowego internacjonalizacji,
- osiągnięcie gotowości do rozpoczęcia sprzedaży produktów w trzech krajach (nowych rynkach) w: Austrii, Białorusi i Wielkiej Brytanii,
- zorganizowanie czterech kanałów obsługi procesów biznesowych na rynkach docelowych,
- wszczęcie 15 negocjacji handlowych z potencjalnymi kontrahentami zagranicznymi,
- objęcie wdrożonym systemem informatycznym dwóch procesów biznesowych,
- zakończenie postępowania dot. likwidacji barier formalno-prawnych sprzedaży produktów na rynkach docelowych,
- zrealizowanie pięciu projektów wzorniczych w związku z przygotowaniem produktów do sprzedaży zagranicznej,
- opracowanie i wszczęcie kampanii promocyjnych na rynkach docelowych.

Wskaźniki informacyjne, tj. wzrost zatrudnienia, podpisanie dziewięciu kontraktów handlowych zagranicznych oraz przychody ze sprzedaży produktów na eksport w wysokości 1.984.920 zł, miały być osiągnięte w 2019 r.

Całkowitą wartość Projektu ustalono na 822.263,66 zł, w tym 658.130,57 zł stanowiły wydatki kwalifikowalne. Maksymalny poziom dofinansowania (nieprzekraczający 80% kwoty poniesionych wydatków kwalifikowalnych stanowiących pomoc *de minimis*) wynosił 526.504,45 zł. Pozostałe 295.759,21 zł stanowił wkład własny Beneficjenta.

Rozpoczęcie realizacji Projektu wyznaczono na dzień 1 lipca 2017 r., a okres kwalifikowalności wydatków od 19 maja 2017 r. do 31 grudnia 2018 r.

Trwałość Projektu w zakresie wartości niematerialnych i prawnych, Beneficjent zobowiązał się zachować przez okres trzech lat od jego zakończenia.

Okres realizacji Projektu w Umowie był zgodny z wnioskiem Beneficjenta o dofinansowanie⁹.

(akta kontroli str. 9 - 160)

Realizację Projektu Beneficjent uzasadnił tym, iż „*prowadzi działalność na kilkunastu rynkach międzynarodowych. Bieżące moce produktowe, pozwalają jednak na zwiększenie skali produkcji i wejście na nowe rynki, co umożliwi realizację misji i wizji przedsiębiorstwa. Jednakże, aby osiągnąć sukces na nieznanych obszarach, niezbędne jest przeprowadzenie szeregu działań doradczych i marketingowych, które pozwolą na prawidłowe i efektywne wejście z ofertą do nieobsługiwanych dotąd krajów. Bazując na własnym doświadczeniu i dotychczasowych problemach podmiotu (np. brak odpowiednich certyfikatów, opóźnione wejście na dany rynek, problemy z wykreowaniem tożsamości marki), TIS zdecydowała się na przeprowadzenie niniejszego projektu*”.

(akta kontroli str. 34 - 68)

⁹ Stanowiącym załącznik nr 1 do Umowy

Wniosek o dofinansowanie Projektu nie był zmieniany i nie wystąpiły opóźnienia w jego realizacji. Według wniosków o płatność i wniosków sprawozdawczych, nie napotkano trudności w trakcie realizacji.

Rzeczywista wartość zrealizowanego Projektu była mniejsza niż określała Umowa. Faktycznie wydano 645.043,49 zł, z tego 410.876,54 zł stanowiło dofinansowanie ze środków publicznych, a 234.166,95 zł środki własne Beneficjenta. Wydatki kwalifikowalne wyniosły 513.595,68 zł (79,6% wartości Projektu).

(akta kontroli str. 9 - 68, 167 - 287, 290 - 291, 484, 525 - 529)

Beneficjent zrealizował wskaźniki produktu w zakresie internacjonalizacji działalności jak również pięć zadań zaplanowanych w ramach Projektu, tj. opracował nowy model biznesowy internacjonalizacji działalności Firmy TIS, uczestniczył w targach spawalniczych w Niemczech¹⁰, wdrożył nowy model biznesowy związany z internacjonalizacją działalności, uzyskał certyfikat ISO 9001, a także nabył i wdrożył system informatyczny.

W ramach tych zadań uzyskane zostały również zaplanowane wskaźniki rezultatu Projektu, lecz nie zrealizowano wszystkich wskaźników informacyjnych (nie osiągnięto prognozowanych wyników sprzedaży na rynkach docelowych).

(akta kontroli str. 9 - 160, 167 - 287, 290 - 291, 436 - 440, 472 - 483, 526 - 527)

W styczniu 2019 r., kontrolę doraźną u Beneficjenta (po złożeniu wniosku o płatność końcową) przeprowadziła Instytucja Pośrednicząca.

W toku kontroli zweryfikowano faktyczny postęp realizacji Projektu, tj. realizację usług i dostaw oraz wypełnienie obowiązków wynikających z Umowy i odpowiednich wytycznych. Sprawdzone zgodność realizacji postępu rzeczowego, dokumentację przekazaną do PARP wraz z wnioskami o płatność za pośrednictwem SL2014¹¹, oryginały dokumentacji pozostającej u Beneficjenta, zwłaszcza sposób: opisanie dokumentów księgowych, prowadzenia wyodrębnionej dokumentacji księgowej, realizacji działań informacyjno-promocyjnych i sposób przechowywania dokumentacji. Sprawdzone również ujmowanie w ewidencji księgowej wszystkich rozliczonych dokumentów finansowych, zgodność Projektu z polityką horyzontalną UE, poziom osiągnięcia wskaźników oraz wewnętrzne regulacje obowiązujące u Beneficjenta w zakresie Projektu.

W informacji pokontrolnej z 15 lutego 2019 r., Instytucja Pośrednicząca przedstawiła uwagi dotyczące dokumentacji i wskaźnika rezultatu Projektu.

Zespół kontrolny stwierdził, iż przesłana do Instytucji Pośredniczącej dokumentacja finansowa oraz oryginały dokumentów, którymi dysponował Beneficjent, były merytorycznie zgodne ze stanem faktycznym. Stwierdzono jednak „małe różnice”, pomiędzy kopiami pięciu dokumentów finansowych przesłanych przez Beneficjenta a ich oryginałami. Dotyczyło to zmiany położenia lub umiejscowienia miejsca wpisania danych, podpisu, dat i pieczętek.

Z oświadczeń złożonych w kontroli przez Właściciela wynikało, iż wniosek o płatność oraz skany dokumentów wysyłano do Instytucji Pośredniczącej drogą mailową. Oryginały dokumentów przychodziły później pocztą i dlatego opisy mogły się różnić od dokumentów przesłanych za pośrednictwem SL2014.

W trakcie kontroli stwierdzono, iż jeden ze wskaźników rezultatu nie został zrealizowany w terminie określonym w Umowie, tj. do 31 grudnia 2018 r. Dotyczyło to liczby zorganizowanych kanałów obsługi procesów biznesowych, które miały być realizowane na rynkach docelowych. Na realizację wskaźnika składało się

¹⁰ Schweissen & Schneiden w Dusseldorfie

¹¹ Poprzez aplikację główną centralnego systemu teleinformatycznego służącą m.in. do wspierania procesów związanych z obsługą Projektu od dnia zawarcia Umowy

zatrudnienie jednej osoby oraz podpisanie trzech umów z partnerami lokalnymi z rynku austriackiego, białoruskiego i brytyjskiego.

Po analizie oświadczenia złożonego przez Właściciela oraz przedłożonych w toku kontroli stwierdzono, iż wskaźnik został zrealizowany. Zatrudniono na czas określony pracownika do obsługi nowych klientów zagranicznych, w tym do nawiązywania kontaktów, przedstawiania ofert i prowadzenia negocjacji. Firma zewnętrzna opracowała ogólne warunki sprzedaży (OWS), które szczegółowo określały warunki współpracy pomiędzy Firmą TIS, a klientem. Dokumentem równoważnym była faktura i OWS. W Firmie TIS nie praktykowano zawierania umów pomiędzy kontrahentami, dlatego nie zawarto umów z klientami z Austrii i Wielkiej Brytanii. Umowę z partnerem handlowym z Białorusi podpisano, ponieważ na rynku tym funkcjonowała taka zasada.

Po przeprowadzonej kontroli, Instytucja Pośrednicząca sformułowała dla Beneficjenta zalecenia dot. dołączania do wniosków o płatność wyłącznie skanów dokumentów wykonanych z oryginałów, a także monitorowania wskaźników w realizowanych projektach zgodnie z zasadami zapisanymi w *Wytocznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych*.

(akta kontroli str. 161 - 166, 288 - 289, 525)

1.3. W okresie realizacji Projektu, Beneficjent złożył do Instytucji Pośredniczącej – za pośrednictwem systemu informatycznego SL2014 – siedem wniosków, z tego pięć o refundację wydatków oraz dwa wnioski sprawozdawcze.

Wnioski Beneficjent składał w terminach określonych w § 10 Umowy.

Beneficjent złożył trzy wnioski o refundację wydatków za okres od 1 lipca do 28 grudnia 2017 r.

W pierwszym złożonym 30 grudnia 2017 r., poinformował, iż w tym okresie wydał 275.900,55 zł, z czego 237.269,06 zł stanowiły wydatki kwalifikowalne. Beneficjent wnioskował o zrefundowanie 189.815,25 zł wydatków.

Po uwagach Instytucji Pośredniczącej dot. błędów rachunkowych, Beneficjent złożył drugi, a następnie trzeci wniosek o płatność. W ostatnim (z 27 kwietnia 2018 r.) podał, iż na realizację Projektu wydał 275.837,17 zł, z czego 237.205,68 zł stanowiły wydatki kwalifikowalne. Beneficjent wnioskował o zrefundowanie 189.764,54 zł poniesionych wydatków.

Wniosek za okres od 29 grudnia 2017 r. do 30 marca 2018 r., Beneficjent złożył 30 marca, który Instytucja Pośrednicząca zaakceptowała 18 maja 2018 r. Na realizację Projektu wydał 30.750 zł, w tym, 25.000 zł wydatków kwalifikowalnych. Beneficjent wnioskował o przekazanie 20.000 zł dofinansowania.

Kolejnymi były dwa wnioski sprawozdawcze z realizacji Projektu za okres od 31 marca do 25 czerwca i od 26 czerwca do 27 września 2018 r.

Ostatni wniosek, za okres od 28 września do 31 grudnia 2018 r. (wniosek o płatność końcową), Beneficjent złożył w ostatnim dniu grudnia 2018 r. Na realizację Projektu wydał w tym okresie 338.456,32 zł, w tym 251.390 zł wydatków kwalifikowalnych i wnioskował o zrefundowanie 201.112 zł poniesionych wydatków.

Zgodnie z zaakceptowanymi wnioskami, Instytucja Pośrednicząca zrefundowała Beneficjentowi łącznie 410.876,54 zł wydatków związanych z realizacją Projektu.

(akta kontroli str. 167 - 287, 290 - 300)

Wydatki, wykazane przez Beneficjenta we wnioskach o płatność, spełniały warunki określone w Umowie i Wytycznych horyzontalnych w zakresie kwalifikowalności¹². Uwzględniono je w budżecie Projektu, należycie udokumentowano oraz wykazano tylko jeden raz w trakcie realizacji Projektu.

Do wniosków o płatność załączano m.in. kopie dokumentów potwierdzających poniesienie wydatków zgodnie z Umową, w tym dowodów księgowych wraz z potwierdzeniem dokonania zapłaty.

Na realizację Projektu Beneficjent wydał faktycznie 645.043,49 zł, z tego 410.876,54 zł stanowiło dofinansowanie, a 234.166,95 zł środki własne. Wydatki kwalifikowalne wyniosły 513.595,68 zł.

Oszczędności powstałe w trakcie realizacji Projektu były efektem zastosowania zasady konkurencyjności przy wyłanianiu wykonawców zadań.

Wydatki, poniesione na poszczególne zadania w ramach Projektu, przedstawiały się następująco:

- zadanie 1: opracowanie nowego modelu biznesowego związanego z internacjonalizacją działalności – 34.341,60 zł (100% zaplanowanych wydatków),
- zadanie 2: przygotowanie do udziału i udział w targach spawalniczych – 156.625,57 zł (90%),
- zadanie 3: przygotowanie do wdrożenia nowego modelu biznesowego związanego z internacjonalizacją – 348.567,24 zł (70%),
- zadanie 4: przygotowanie do uzyskania i przeprowadzenia certyfikacji – 20.639,08 zł (54%)
- zadanie 5: nabycie i wdrożenie systemu informatycznego – 84.870 zł (105% wydatków zaplanowanych w Umowie).

(akta kontroli str. 9 - 160, 167 - 287, 290 - 291, 436 - 439, 472 - 483, 526 - 529)

1.4. W celu wyłonienia wykonawców zadań, Beneficjent przeprowadził 19 postępowań w trybie zapytania ofertowego z zachowaniem zasad konkurencyjności. Spośród tych postępowań, pięć anulowano (oferty nie spełniały wymogów zapytania ofertowego) zaś jedno rozwiązano ze względu na prośbę oferenta, który wygrał zamówienie.

Analizą w zakresie zgodności postępowania Beneficjenta z zasadami zawartymi w rozdziale 6, podrozdziale 6.5 sekcji 6.5.2¹³ Wytycznych horyzontalnych w zakresie kwalifikowalności objęto trzy losowo wybrane zamówienia z początkowej fazy realizacji Projektu, tj. nr nr 001¹⁴, 003¹⁵ i 007¹⁶.

Analiza wykazała, iż Beneficjent prawidłowo określił wartość każdego z nich, zastosował właściwą procedurę wyboru wykonawcy oraz upublicznił zapytania ofertowe.

Zapytania ofertowe zawierały wymagane elementy, w tym opis przedmiotów zamówień. Warunki udziału w postępowaniach określono w sposób proporcjonalny, a kryteria oceny ofert odnosiły się do przedmiotu zamówień i nie zawężyły

¹² Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014 – 2020 z 12 października 2016 r. i 19 lipca 2017 r, zwane dalej: Wytyczne horyzontalne w zakresie kwalifikowalności

¹³ Rozdział 6 Wspólne warunki i procedury w zakresie kwalifikowalności wydatków, podrozdział 6.5 Zamówienia udzielane w ramach projektu, sekcja 6.5.2 Zasady konkurencyjności

¹⁴ Opracowanie nowego modelu biznesowego związanego z wprowadzeniem produktów i usług zamawiającego na nowe rynki zagraniczne, wartość netto 27,9 tys. zł, brutto – 34,3 tys. zł (zadanie 1)

¹⁵ Zabudowa powierzchni wystawienniczej, wartość netto 62,0 tys. zł, brutto – 76,3 tys. zł (zadanie 2)

¹⁶ Nabycie usług związanych z projektowaniem systemów i narzędzi teleinformatycznych, wartość netto 69,0 tys. zł, brutto – 84,9 tys. zł (zadanie 5)

konkurencji poprzez ustanowienie wymagań przewyższających potrzeby niezbędne do osiągnięcia celów Projektu.

W zapytaniach ofertowych Beneficjent nie określił, w jaki sposób oferty powinny być zabezpieczone przed wglądem do nich osób nieuprawnionych przed terminem ich rozpatrzenia.

Wybór ofert udokumentowano pisemnymi protokołami z postępowania o udzielenie zamówień. Podano w nich informacje o sposobie upublicznienia zapytań ofertowych, wykazy ofert, które wpłynęły wraz ze wskazaniem dat wpływu do zamawiającego, informacje o wagach punktowych i procentowych przypisanych do poszczególnych kryteriów ocen i sposobów przyznawania punktacji wykonawcom, wskazano wybrane oferty oraz te, które nie spełniały kryteriów oraz datę sporządzenia protokołu wraz z podpisem zamawiającego.

Załącznikami do protokołów były potwierdzenia publikacji zapytania ofertowego na stronie internetowej Firmy TIS, potwierdzenia wysłania zapytania ofertowego do potencjalnych wykonawców, oryginały złożonych ofert (z wyjątkiem oferty wykonawcy zamówienia nr 001).

Analiza ww. postępowań wykazała, iż informacje o wynikach postępowań zostały upublicznione, a przedmiot wybranych ofert był tożsamy z przedmiotem zamówienia oraz zakresem wniosku o dofinansowanie. Wybrano najkorzystniejsze oferty i z tymi wykonawcami podpisano umowy.

Dokumentacja zamówień nie zawierała oświadczeń osób, wykonujących w imieniu Beneficjenta czynności związanych z przygotowaniem i przeprowadzeniem procedury wyboru wykonawcy, tj. o braku powiązań z oferentami, którzy złożyli pisemne oferty.

Od wykonawców dwóch zamówień (nr 001 i 003) nie żądano dokumentów, z których wynikałyby uprawnienia do reprezentowania oferentów, a w dokumentacji nr 001 zamiast oryginału, był skan oferty.

(akta kontroli str. 301 - 415, 537 - 548)

1.5. Projekt zrealizowano w terminie podanym we wniosku o dofinansowanie, tj. do końca grudnia 2018 r. oraz osiągnięto określone w nim cele.

W latach 2018 – 2021 Firma TIS zwiększyła aktywność gospodarczą na trzech nowych zagranicznych rynkach zbytu, lecz nie osiągnęła prognozowanej sprzedaży produktów, o której mowa w Modelu biznesowym związanym z internacjonalizacją działalności, stanowiącym załącznik do wniosku o dofinansowanie (pkt 2.2. i 2.5. wystąpienia pokontrolnego).

(akta kontroli str.9 - 160, 167 - 287, 485 - 520)

Według Umowy, Firma TIS miała dofinansować realizację Projektu kwotą 295.759,21 zł środków własnych, z czego 131.626,12 zł stanowić miały wydatki kwalifikowalne.

Faktycznie Firma TIS dofinansowała Projekt kwotą 234.166,95 zł, z czego 102.719,14 zł wydano na wydatki kwalifikowalne.

Ze środków własnych Firma TIS wydała na zadanie: 1 – 12.005,60 zł, w tym 5.584 zł na wydatki kwalifikowalne, 2 – 44.397,03 zł (28.057,14 zł wydatki kwalifikowalne), 3 – 134.655,24 zł (53.478 zł), 4 – 13.439,08 zł (1.800 zł) oraz na zadanie 5 – 29.670 zł, w tym 13.800 zł na wydatki kwalifikowalne.

(akta kontroli str. 9 - 160, 290 - 291, 484)

Zgodnie z postanowieniami § 22 Umowy, Beneficjent w rejestrze ryzyk Projektu zidentyfikował ryzyko o największym prawdopodobieństwie wystąpienia oraz dwa inne czynniki ryzyka.

Do zidentyfikowanego ryzyka Beneficjent zaliczył: brak, niepełne lub opóźnienie w realizacji umowy przez dostawcę usług/towarów/robót. Prawdopodobieństwo

i wpływ tych zdarzeń na cel Projektu, Beneficjent ocenił, jako niskie (2), a istotność jego wystąpienia na 4. Mechanizmem kontrolnym, służącym ograniczeniu prawdopodobieństwa jego wystąpienia, miały być – jak podano w rejestrze ryzyk – umowy zawarte z wykonawcami zewnętrznymi, zabezpieczające prawa Beneficjenta.

(akta kontroli str. 9 - 160)

Analiza umów, zawartych z trzema wykonawcami (omówionych w pkt 1.4. wystąpienia pokontrolnego) wykazała, iż nie zawarto w nich zapisów odnośnie kar umownych w przypadku nienależytego ich wykonania przez wykonawcę.

(akta kontroli str. 339 - 344, 373, 428 - 432)

Do innych czynników ryzyka, Beneficjent zaliczył ryzyko kursowe¹⁷ oraz specyfikę rynku Europy zachodniej¹⁸. Prawdopodobieństwo wystąpienia i wpływ pierwszego czynnika ryzyka ocenił, jako niskie, zaś drugiego, jako bardzo niskie (1), a istotność wystąpienia odpowiednio na 4 i 1.

Mechanizmem kontrolnym, zastosowanym przez Beneficjenta w celu ograniczenia prawdopodobieństwa wystąpienia innych czynników ryzyka, miało być zabezpieczenie kursu dolara „forwardami” i „Feedback z rozmów z klientami”.

Beneficjent nie aktualizował rejestru ryzyk Projektu.

(akta kontroli str. 9 - 160)

1.6. Beneficjent informował Instytucję Pośredniczącą o postępach w realizacji Projektu za pośrednictwem systemu SL2014.

Odbywało się to w trakcie składania wniosków o płatność, wniosków sprawozdawczych oraz oświadczeń o trwałości Projektu.

Beneficjent prawidłowo wywiązał się z obowiązku przechowywania dokumentów związanych z realizacją Projektu. Dokumenty przechowywano w siedzibie Firmy TIS, w formie oryginałów, uwierzytelnionych odpisów lub na powszechnie uznanych nośnikach danych, w tym jako elektroniczne wersje dokumentów oryginalnych lub istniejące wyłącznie w wersji elektronicznej (§ 18 Umowy).

(akta kontroli str. 161 - 167 - 287, 485 - 520)

1.7. Beneficjent realizował obowiązki informacyjne i promocyjne, związane z Projektem, poprzez informowanie opinii publicznej o otrzymaniu dofinansowania na realizację Projektu.

Stronę internetową Firmy TIS oznaczono m.in. znakiem i napisem UE oraz znakiem i napisem Fundusze Europejskie Polska Wschodnia (FE).

Ww. znaki i napisy umieszczono na podstronie strony internetowej Firmy TIS oraz na plakacie w siedzibie Beneficjenta. Zamieszczono w nich informacje o wysokości otrzymanego dofinansowania, podano cel, planowane efekty, wskaźniki, harmonogram realizacji i wartość Projektu wraz z adresem portalu www.mapadotacji.gov.pl.

Znakiem i logotypem UE i FE oznaczono dokumenty oraz działania promocyjne związane z realizacją Projektu, w tym dotyczące zamówień, umów zawartych z wykonawcami, udziału w targach spawalniczych, wzornictwa opakowań i materiałów reklamowych.

(akta kontroli str. 9 - 160, 441 - 470)

¹⁷ Wzrost kursu USD, co ma przełożenie na wzrost ceny/wartości zakupu półproduktów do produkcji towarowej

¹⁸ Występuje niska ocena jakości produktów z krajów Europy środkowo-wschodniej, co przedkłada się na brak zainteresowania

Stwierdzone
nieprawidłowości

Manager operacyjny ds. projektów [...] ¹⁹ wyjaśnił, iż informacje związane z realizacją Projektu znajdują się na stronie www.tis.com.pl, podstrona zapytania ofertowe. Część dokumentacji ofertowej od zamówienia 002 do 006 upublicznilo na „starszej wersji strony internetowej”, która „samoistnie zniknęła” po uruchomieniu nowej odsłony internetowej zrealizowanej w ramach zamówienia 019.

(akta kontroli str. 471)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- dotyczące dokumentacji zamówień związanych z wyborem wykonawców zadań Projektu.

Analiza trzech zamówień wykazała, że:

- 1) w dokumentacji każdego z nich nie było oświadczeń o braku powiązań z wykonawcami – osób, które w imieniu zamawiającego wykonywały czynności związane z procedurą wyboru wykonawcy, w tym brały udział w procesie wyboru ofert.

Do złożenia ww. oświadczeń zobowiązywały postanowienia Rozdziału 6, podrozdziału 6.5. sekcji 6.5.2 pkt 19 lit h Wytycznych horyzontalnych w zakresie kwalifikowalności.

- 2) od wykonawców zamówienia nr 001 i nr 003 nie żądano dokumentów, określonych w zapytaniu ofertowym, z których wynikałoby, kto zgodnie z aktem rejestracyjnym, wymaganiami ustawowymi oraz odpowiednimi przepisami był uprawniony do reprezentowania oferentów w obrocie gospodarczym, zaś w dokumentacji zamówienia nr 001 nie było oryginału oferty wykonawcy, lecz jedynie jej skan.

W zapytaniach ofertowych przesłanych do wykonawców Beneficjent podał, iż do ofert powinny być załączone wszelkie dokumenty wymagane odpowiednimi postanowieniami zapytania ofertowego, a w przypadku przesłania skanu oferty, podpisany oryginał należało przesłać pocztą na adres Firmy TIS.

(akta kontroli str. 301 - 415)

Zgodnie z zapisami § 3 ust. 1 pkt 1 Umowy, Beneficjent zobowiązał się do zrealizowania Projektu zgodnie z wytycznymi horyzontalnymi w zakresie kwalifikowalności wydatków oraz zamówień publicznych.

(akta kontroli str. 9 - 33)

Manager operacyjny ds. projektów [...] ²⁰ wyjaśnił, że był to pierwszy projekt realizowany przez Firmę TIS. W związku z tym korzystano ze wsparcia merytorycznego firmy zewnętrznej, posiadającej doświadczenie w realizacji projektów. Każde zapytanie ofertowe i zapisy w nim zawarte, a także poprawność złożonych dokumentów były przez nich sprawdzane i weryfikowane. Również Instytucja Pośrednicząca sprawdzała i weryfikowała zapytania ofertowe jak również inne dokumenty dotyczące Projektu. Firma TIS sama zweryfikowała firmy oraz osoby i podpisy złożone pod ofertami.

Podczas trwania Projektu zarówno firma zewnętrzna jak i Instytucja Pośrednicząca nie zgłaszały uwag odnośnie zapisów w zapytaniach ofertowych jak również potrzeby złożenia oświadczeń.

¹⁹ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 2176 ze zm.) Najwyższa Izba Kontroli wyłączyła jawność informacji w zakresie imienia i nazwiska, ze względu na prywatność osoby fizycznej.

²⁰ Jw.

OCENA CZĄSTKOWA

Beneficjent zrealizował Projekt zgodnie z Umową oraz osiągnął zakładane cele i wskaźniki produktu. Wykonawców zadań wyłaniano w oparciu o zasadę konkurencyjności, co skutkowało oszczędnościami i mniejszymi wydatkami poniesionymi na realizację Projektu, a stwierdzone nieprawidłowości, dotyczące dokumentacji wyboru wykonawców zadań, nie wywarły wpływu na proces i efekty realizacji Projektu.

Firma TIS nawiązała kontakty biznesowe, promowała oraz rozpoczęła sprzedaż produktów w krajach wskazanych jako docelowe w projekcie internacjonalizacji, ale nie osiągnęła prognozowanych wartości przychodów ze sprzedaży produktów w tych krajach.

Beneficjent prawidłowo wywiązał się z obowiązków sprawozdawczych, a także informował opinię publiczną o otrzymaniu dofinansowania ze środków publicznych na realizację Projektu.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły dokumentacji zamówień związanych z wyborem wykonawców zadań Projektu.

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

2. Trwałość osiągniętych efektów z realizacji Projektu

2.1. Zakończenie realizacji Projektu nastąpiło 4 kwietnia 2021 r., tj. w dniu otrzymania płatności końcowej na rachunek bankowy Beneficjenta. Od tego dnia przez okres trzech lat, Firma TIS zobowiązana została do zachowania trwałości Projektu w zakresie wartości niematerialnych i prawnych (§ 6 ust. 2 i § 12 ust. 1 Umowy).

(akta kontroli str. 9 - 160, 297, 523 - 524)

Beneficjent wykonał zadania, osiągnął cel oraz wskaźniki produktu i rezultatu Projektu, określone we wniosku o dofinansowanie. Nawiązał kontakty biznesowe, promował i rozpoczął sprzedaż na docelowych zagranicznych rynkach zbytu.

Zatrudnienie w Firmie TIS na koniec grudnia 2018, 2019 i 2020 roku wynosiło odpowiednio 17, 16 i 30 osób, a na koniec września 2021 r. – 45 pracowników.

Firma TIS nie osiągnęła wskaźnika informacyjnego, dotyczącego przychodów ze sprzedaży produktów na eksport do Austrii, Białorusi i Wielkiej Brytanii, co przedstawiono w pkt 2.2. i 2.5. wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 9 - 160, 167 - 287, 290 - 291, 436 - 440, 472 - 483)

2.2. Informacje o realizowanym Projekcie, Beneficjent przekazywał do Instytucji Pośredniczącej we wnioskach o płatność i wnioskach sprawozdawczych.

Po zakończeniu realizacji Projektu, Firma TIS złożyła oświadczenia odnośnie utrzymania trwałości Projektu za lata 2019 – 2020. Oświadczenia złożono w terminach określonych przez Instytucję Pośredniczącą.

W oświadczeniach za lata 2019 – 2020 Firma TIS podała m.in., iż nie osiągnęła wskaźnika informacyjnego dotyczącego przychodów ze sprzedaży swoich produktów na rynkach docelowych. We wniosku o dofinansowanie podano, iż wartość docelowa przychodów ze sprzedaży produktów na eksport winna wynieść – 1.984.920 zł w 2019 r.

W oświadczeniach podano, że Firma TIS dołoży „wszelkich starań”, aby w kolejnych latach obecności na rynkach docelowych sprzedaż sukcesywnie wzrastała.

W wyjaśnieniu złożonym w sierpniu 2021 r. (do oświadczenia o utrzymaniu trwałości Projektu za 2020 r.), Właściciel stwierdził, że przedłużająca się pandemia COVID-19 oraz wystąpienie Wielkiej Brytanii z UE i sytuacja w Białorusi miały „ogromny wpływ na sprzedaż produktów z naszej oferty do tych krajów”.

Firma TIS uruchomiła własną produkcję drutów spawalniczych. Zwiększy to konkurencyjność produktu i sprawi, iż po uzyskaniu certyfikatu EUR 1, produkt będzie akceptowany na rynku austriackim i w Wielkiej Brytanii, co pomoże w „osiągnięciu do końca 2023 r. przychodu ze sprzedaży produktów na eksport do krajów wyszczególnionych w projekcie w wysokości 1.984.920 zł”.

(akta kontroli str. 9 - 160, 167 - 287, 485 - 520, 535 - 536)

2.3. Do dnia zakończenia kontroli²¹ Firma TIS nie naruszyła zasad trwałości Projektu, o których mowa w § 12 Umowy i w rozdziale 5, podrozdziale 5.3 pkt 6²² Wytucznych horyzontalnych w zakresie kwalifikowalności, tj. nie nastąpiła zmiana własności lub istotna zmiana wpływająca na charakter Projektu, jego cele lub warunki realizacji, które mogłyby doprowadzić do naruszenia pierwotnych celów Projektu.

(akta kontroli str. 9 - 33, 521 - 522)

2.4. Beneficjent był kontrolowany w zakresie prawidłowości realizacji Projektu.

W I kw. 2019 r., tj. po złożeniu wniosku o płatność końcową kontrolę planową doraźną realizacji Projektu przeprowadziła Instytucja Pośrednicząca.

Zakres i wyniki kontroli przedstawiono w pkt 1.2. wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 161 - 166, 288 - 289)

2.5. Efektem realizacji Projektu miało być zwiększenie aktywności gospodarczej Firmy TIS na rynkach międzynarodowych. Według wniosku o dofinansowanie, efekty realizacji Projektu miały być już osiągnięte w 2018 r.

W Modelu biznesowym (stanowiącym załącznik do wniosku o dofinansowanie) podano średnie miesięczne docelowe wielkości przyszłej sprzedaży produktów Firmy TIS po zakończeniu realizacji Projektu.

Według tych prognoz, średnia miesięczna sprzedaży produktów Firmy TIS na rynku:

- 1) austriackim – miała wynieść 58.380 zł w 2018 r. 77.840 zł w 2019 r., 87.570 zł w 2020 r. oraz 91.948 zł w 2021 r.,
- 2) białoruskim – 38,920 zł w 2018 r., 48.650 zł w 2019 r., 58.380 zł w 2020 r. i 68.110 zł w 2021 r.,
- 3) brytyjskim – 29.190 zł w 2018 r., 38.920 zł w 2019 r., 48.650 zł w 2020 r. i 58.380 zł w 2021 r.

(akta kontroli str. 9 - 160)

Faktyczne przychody ze sprzedaży produktów na docelowych rynkach wyniosły w:

- 2018 r. – 14,5 tys. zł w Białorusi i 2,2 tys. zł w Wielkiej Brytanii,
- 2019 r. – 81,5 tys. zł w Austrii, 5,4 tys. w Białorusi i 55,8 tys. zł w Wielkiej Brytanii,
- 2020 r. – 138,4 tys. zł w Austrii, 9,7 tys. zł w Białorusi i 9,1 tys. zł w Wielkiej Brytanii,
- 2021 r. (do 30 września) – 98,6 tys. zł w Austrii oraz 8,6 tys. zł w Białorusi.

Przychody ogółem ze sprzedaży produktów Firmy TIS na wszystkich rynkach zagranicznych wyniosły na koniec 2018 r. – 12.899,0 tys. zł, 2019 r. – 13.327,2 tys. zł., 2020 r. – 11.181,2 tys. zł, a na dzień 30 września 2021 r. – 10.802,4 tys. zł.

(akta kontroli str. 485 - 520, 530 - 536, 549)

²¹ 22 października 2021 r.

²² Rozdział 5 Wspólne warunki i procedury w zakresie kwalifikowalności projektów, podrozdział 5.3 Trwałość projektów

Manager operacyjny ds. projektów [...] ²³ wyjaśnił, iż nie udało się osiągnąć wyników sprzedaży, które – zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie – były wskaźnikiem informacyjnym. I tak:

- na rynku austriackim potencjalni klienci kierowali się kryteriami, z jakiego kraju pochodzi firma oferująca produkty. Bardzo dużo pracy wykonano, by przekonać ich do naszych produktów. Aby skutecznie sprzedawać na tym rynku trzeba mieć założoną filię w Austrii oraz zatrudnić miejscowych pracowników. Mimo to, na rynku tym sprzedano produkty o wartości 318,5 tys. zł.

- rynek brytyjski w momencie rozpoczęcia realizacji Projektu wydawał się „najbardziej perspektywiczny”, jeżeli chodziło o wielkość sprzedaży. Jednak „zawirowania związane z tzw. „Brexitem”, które trwały od 2017 r. sprawiły, że potencjalni kontrahenci wyrażali duże obawy w nawiązywaniu relacji zasłaniając się niepewnością gospodarczą. W takiej sytuacji trudno było spełnić założenia prognozy sprzedaży. Rynek brytyjski okazał się też rynkiem „hermetycznym” wspierającym bardziej firmy rodzime niż zagraniczne.

- polityka władz Białorusi wobec firm polskich oferujących swoje produkty nie sprzyjała osiąganiu korzyści ze sprzedaży produktów, w tym zawierania trwałych relacji biznesowych pomiędzy firmami. Stąd brak realizacji zaplanowanego wolumenu sprzedaży. Firma TIS napotykała też problemy celne. Korzystniej dla firm z tego rynku było kupować w Rosji lub poprzez własny import z Azji.

Dodatkowym czynnikiem, który niekorzystnie wpłynął na sprzedaż okazała się pandemia COVID-19. Ograniczenia transportowe związane z zamknięciem granic w znacznym stopniu utrudniło Firmie TIS realizację sprzedaży eksportowej w tym okresie.

Ww. wyjaśnił również, iż Firma TIS „dołoży wszelkich starań”, aby w kolejnych latach sprzedaż w krajach docelowych sukcesywnie wzrastała.

(akta kontroli str. 532 - 534)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, iż Beneficjent podjął należyte działania w celu pełnej realizacji celu i wskaźników Projektu, określonych we wniosku o dofinansowanie i w Umowie. Prawidłowo wywiązał się z obowiązków sprawozdawczych oraz do czasu zakończenia kontroli, nie naruszył zasad trwałości Projektu.

IV. Uwagi

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następującą uwagę:

Uwaga

Projekt, objęty kontrolą, znajduje się w okresie trwałości, zaś jego realizacja została zakończona a wydatki z tym związane – rozliczone. Stwierdzone w kontroli nieprawidłowości, dot. dokumentacji związanej w wyborem wykonawców zadań, nie wywarły wpływu na sam wybór tych wykonawców oraz na realizację przez nich zadań Projektu i miały charakter formalny. Najwyższa Izba Kontroli zauważa jednak, że przy realizacji projektów, współfinansowanych ze środków pochodzących z Unii Europejskiej, beneficjent winien przestrzegać zasad, określonych w przepisach ogólnie obowiązujących oraz we wszystkich przepisach szczegółowych, związanych z realizowanym projektem.

²³ Jak w przypisie 19.

Ze względu na zakończenie realizacji Projektu, Najwyższa Izba Kontroli odstępuje od formułowania wniosków pokontrolnych, dotyczących stwierdzonych nieprawidłowości.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 30 listopada 2021 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Kontroler

Dyrektor
Wiesław Motyka

Cezary Paciura

gł. specjalista kontroli państwowej

/-/

/-/